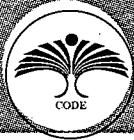

Jekkabaara

Jamana

Cikela ceman n'a musoman kunnafoniseben

a be be kalo o kalo

Jamana baaraada la BP 2043 Bamako (Mali)

An ka baara an ka Sigidaw kōnō, baara de bē mōgō Nunanfan

ne 2nan

Kalo iadilikan

Dijé te dōwərē ye dannidugu ko. Ni maa ma fen o fen dan, kunnawolo ni kunmajigin ; danbetigiya ni danbentana ; horonya ni maafemaaya, i'to kan dē ! Awa, bēe dun feertigelen de b'i kō fana. waati min ni maaw b'a fo ko mōgō ka na kumunen don, o b'a sōrō i yērē nēn y'a sege mine i yērē la haali. O yērē de kanma a bē fo ko bocinyerela ye. bokasalamine ye. An kera baara o baara kebāga ye dijé in kōnō, a ka kan an k'o kē a nēma. N'o kera dijé kōnōmōgōw b'o fo an kō ka sōrō an yērē y'a nafa saani a nēma. Dijé kōnō, baara nafantan te yen, maalankolon de bē yen. Anw cikēlaw ; anw mōnnikēlaw n'anw bagantigiw, anw bolobaarakēlaw, an kana son malankolonya ma. An ka waso n'an danbe ye.

Tumani Yalam Sidibe

Cé n'a jōyōrō, muso n'a jōyōrō , nētaa te taa nin si kelen kō

ne 7-8-9nan

A ye mēkalo bōko nata mamine
barisa aw bēna kunnafoni sōrō a kōnō cēbilennin ka maana
kan, ani maribayasako kun kun n'a nēnen bēe

"Kalan bē mōgō son hakili la, nka kunnafoni bē mōgō bō kunpan na". Yoro Ilen Sidibe

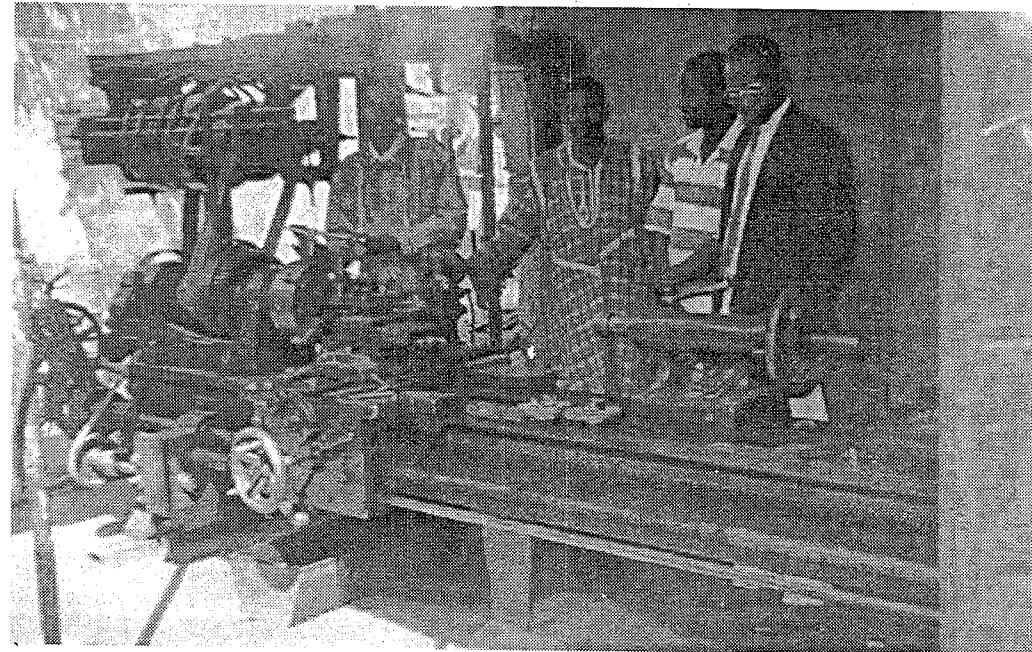
Géléya bëe n'a fura "N'i y'a ta cawu, i b'a bila cawu !"

Abe waati jan bo bi, géléya semenen don an ka cikélaw ni jamana ka jétaa-yiriwabaarabolow ce. O kanma, salon kooriséné donna kunbalan na yoro caman. na O yére de kanma fana CMDT nemaa caman kéra juru la, dunkojuguya siratige la.

Fén min ye dunkojuguya taabolo nasira wérèw ye, bi dali de b'an ka tajifeerelaw n'an k'a duwañew ye, nka sunçço t'u ye sanko a maa minnu bolo nörängolen bë faso nafolo takojuguya la.

Nin fôlen ninnu bëe la, u n'u njogonna caman, a bë se ka fo ko faso Mali de bë ka kunnawolo bawo dçonin-dçonin an bë k'a dòn ko a ka nafolo te maa si kelen fatiñe ye. "N'i y'a ta cawu, i b'a bila wawu !".

Aa ! dijë n'a kónkow ! An bëna an sinsin ni ko fôlen minnu kén, o ye cikélaw kunkanko ye. Ni bolo fununa, a bë d'a tigi de koro. Anw dun ni cikélaw de ye njogon fu ani njogon safune ye. O kama, a kafisa an n'u ka je ka dò fo njogon ye. Cikélaw k'a dòn ko Mali jamanaba in sinsinbere de y'olu ye. A kéra dunkafa siratige ye o, a kéra izinikow (dabalidaw) ye o, hali n'a kéra jagoko siratige ye, nin wale si te san soro cikélaw ka juru kó. O kama, olu k'a dòn ko fasodennumanya ntuloma bérébéré ye faso ka nafa sigili y'i yére maa-ni-kelen ka nafa sanfe. Koori be san da la o, a te san da la o, sumanimure da ka di o, a da man di o, dafu ni bëne ani malo n'u njogonna nafasorosénefen werew be dagirin na o, u be da njogon na, an hakili k'a soro fôl k'an bëe de kelen-kelen ka fasokanu-birikiden kelen jöyçrø bë Mali jöbirikidenw la. Tijë don, maa bë baara ke k'i yére wɔɔsi i

*Sibiri sara bë k'a jöyçrø fa sigidaw ka yiriwasira bolila
Kucala CMDT mara kónç*

ka nafa de kama. Nka, a ka kan bëe k'a dòn fana ko ni maa min ko k'a bë dëséko karaba, a mëen o mëen, a bë taa a yére nun sinsin nimisa gun kan.

Fén min ye jamana jémaaw ye, olu fana k'a dòn k'u b'u jöyçrø la fasodenw ka hère, u ka jétaa, an'u ka hakilisigi de sabatili kama. O walew kékouman walima u kékoujugu de b'a to fasodenw bë wasa walima ka nimisa u sugandili la u fe k'u ke u jémaaw ye.

Jamana jémaaw bëe, jamankuntigi ni minisiriw (setigiw), fo ka se forobabaaradaw jémaa kunda, bëe k'a dòn ko ni mogo ye fiñen min fa ka kón dali jé, i bë soli k'o fiñen kónjji de min. Fanga bë ban, se bë ban, hali sentanya yére bë ban, fén kelen-min te ban, o ye togé ye. A numan n'a juguman, o min bë lakali i kó fo ka taa dijë ban.

Marisikalo in na, fén kelenpe kóni fana ye n hakili min. O ye musow togoladonba gintanw ye (kalo tile 8). San o san, nin don

kelen in na, dijë musow bëe bë sewa, k'i pan k'i puruti ko : sisana, an fana ka musoya jöyçrø bëna dòn ! O te baasi ye dëre. Nka, ne b'a fe ka min fo u ye, o de ye u k'u jöyçrø fa gaw ani forobaaradaw la an ka sigidaw kónç ; u k'u jöyçrø fa baaradaw la ani kalansow ni dabalidabonw kónç, dugubaw kónç. N'o kéra u ta têna dan yérejira ni yérekunjini ma. Nka, a bë da kéné kan, ko céko te, musoko te, ko kebagako de don.

Tijë don dëre ! N hakili tun bëna bo koba kó nin yoro in na. Awa, hali Maliden yérewolo kelenpe tun têna yafayoró soro n ma o la. N kan bë an ka yéremahoronya kura kunjogondon de ma. Marisikalo tile 26 kóni. Aa ! joli caman bónna nin don in. Mun kanma ani mun nöfe ? ko ka jemufanga sinsin an bara yan ka fasodenya hakili sabati faantan ni faama bëe la. Ka bëe da don faso Mali in kunkankumaw foli la. Awa, n y'a min Salifu Keyita la : "kuma kéra na o

POLITIKIKO TAABOLO

An k'an kofile

Marisikalo tile 26 san 1991, marisikalo tile 26 san 2001 : san 10, Malidenw (cew ni musow, denmisénw ni maakorobaw) farala nögón kan ka ke i ko mögo kelen ka géréntefanga bin, Jemufanga nana, karafe bora mögów da la, bëe b'i ta fo jamana dilanni na, bëe b'i hakilina fo faso joli la.

Nka san 10 in kono yala, jigiyaw fara wa ?

Jemufanga in bë cogodi bi ?

Mun kéra ?

Mun tora ?

Tiñé yere la, san 10 te foyi ye jamana kuurukaara ka nénamaya la, nka o n'a ta bëe, a ka kan an k'an kofile dōonin. Yanni fanga yéléma ce, an ye san 30 ke sira jini na, o sirajini to, sordasiw nana ka fu siri Modibo Keyita ka fanga la. O kéra nowanburukalo tile 19, san 1968. Ka t'a o don na, fo ka na san 1991na, yeresagoké ni nkalon ni yuruku-yuruku, ni nanbara kise bilen dugu jera faso Mali kono : ni mögo min te fanga la walima i somogo t'a la e te jamana diya dòn ; dugukolo feerela faamaw ma, sannifeere nun dira senkolaw ma, karafe donna mögów da la, ni mögo min te fanga kan fo, i be ke fanga jugu fôlo ye : dòw bilala kasu jugu la, dòw yere kéra tungamagénw ye jagoyala. San 23 k'er'o la bi man di, sini man di. Nka don bëe n'a dugujékan ; san 1990 la, jerejekuluw poyira : "CNID, ADEMA, ADIDE, AJDP,

AEEM, AMDH...". O y'a soro burudamekélé jù jùnen bë jamana körönyanfan fe. Musa Tarawele n'a nöfemogow dalakili si tijéna. Sosoli barika bonyana ; taamaw bë ke fan bëe, baa-rakelaw ka tónba "UNTM", o y'a nini dò ka fara saraw kan, kélé nana wuli kabini zanwuyekalo tile 22. Suw saradara fan bëe. O cogo la sordasi jalatigi dòw farala jemufanga lapasa jekuluw kan. Olu ka némama tun ye letinan koloneli Amadu Tumani Ture ye u taara Musa miné ntenéndon marisikalo tile 25 su, k'a duguje a tile 26 la. Furancéfanga sigira. O kono forobalaje kéra, ka wotekow nénabó, ka sariyaw sigi, ka némamaasigi ke (méri, depitew ani jamana némama). Jamanakuntigi sugandilen kéra Alifa Umaru Konare ye. Sariya kisew sigira ka bëe jyörö jira i la. Nk'a ma nogoya, bawu san 5 fôlo in kono baara geleýara : minisiri némama 2 fôlo bëe ye kéné bila. San 1997, awirikalo tile 17, kalafili kéra tugun. Nka sariyasoba y'o wuli sabu a kccogo ma ne. Mekalo tile 11 jamana némama sigi kéra, Alifa ni Mahamadu Mari Baturu Jaabi ce sabu naara dabagaw ma son wote ma. Alifa kéra jamana némama ye. A ketó ka baara ta, a y'a jira k'a be na faantanya kélé, ka yurukuyuruku kélé, ka lafiya ni kana sabati. O kélé de bë senna hali bi.

Idrisa Saké
Jamana Sorofé

U ko

Dine janjo tabagaw ye maaseere saba ye. Minnu b'a ke k'a ne haali, minnu b'a ke k'a tige haali, ani minnu te jyörö fan si la. Nka, dinénatige nafa ye kelenpe de ye : k'a ke k'i togó to i kó. O de b'a to maa te silatunu.

Jawoyi Berete
Ka bɔ Komana

— — — — —
janfa kólón senbagá, aa koba b'i kó de ! I y'a sen maa minnu jù, olu mana ke binfen y'a kono wo, u ma ke binfen y'a kono wo, i k'a don a kónobinbagaw y'i yere n'i ka denbaya ye. O de kama a bë fo ko ni maa min ye danfen jugu dan, n'a ma falen i néná, a bë falen i den néná.

Burulayi Kamate
Ka bɔ Maabugu - Kolokani

— — — — —
osi te se ka bo notu la ka bala kooro la, ka kooro kamagan. Bëe n'i ka gunfen. N'i ye fen gun i barika be min ta sanfe haali, i be jo i yere la. Awa, n'i ye fen gun fana min ka barika b'i ta sanfe, i be tige i yere la. ka i yere beremafen gun, wasa b'o de la.

Jibirili Bacili
Dönnikélabá - Bamako

— — — — —
Maa te da ko la gansan. Awa, maa yere man kan ka da ko la gansan. Maa te tige ko la gansan, maa yere man kan ka tige ko la gansan. Dine kono kun ni koro be ko barikama bëe la.

Banjugu Tunkara
Arajo Jékafé - Bamako

— — — — —
Nin "U kow" nénatombá awye

Tumaii 'alam Sidibe fe.

“World Vision” ka balikukalansow kōlōsilen bē ka nē.

“World Vision” ka balikukalan kōlōsibagaw jōyōrō ka bon kalanko sabatili la a ka baarabolo waleyali duguw kōnō. O hukumu kōnō, an wulila ka se Bila dugu kōnō, walasa ka kunnfoni jōnjōn sōrō “World Vision” kalanko kōlōsibagaw ka baara gēleya n'a nōgōya kan. O siratige la, an ye nininkali seme “World Vision” kalanko kōlōsibaga maa naani na : Mamadu Mori Male, Nanbelela Sitan Goyita, Danbelela Worokiyatu Danbele ani Eceni Berete.

An ye nininkali kunfōlo nēsin an balimamuso Worokiyatu Danbele ma, min ye kalanko kōlōsibaga ye “World Vision” ka mara kōnō, Tona ni Jēna komini kōnō. An balimamuso Worokiyatu Danbele y'i dadon a ka baara gēleya n'a nōgōya la k'u walān-walān an ye. A ka fō la, ale ka kōlōsili nēsinnen bē dugu 15 kalansow ma. O tēmenen kō, a ko min ye baara gēleya ye, o ye fēn ye min tē bala maa la, bawo baara o baara, n'i y'a daminē, a n'a gēleyaw bē taa ni nōgōn ye. Min ye kalan kōlōsibagaw ka baara gēleyaw ye, an balimamuso Worokiyatu Danbele y'a sinsin togodala musow ka fan kan kōsēbē. Ka masōrō a ko musow ka kalansow la, ni kalan daminēna ni maa 30 nōgōn ye, sanni kalansow ka datugu, i b'a sōrō kalanden minnu bē kalansolataa matarafa, o tē tēmē maa 10 nōgōn kan. O tēmenen kō, a da sera furumusow ka kalanso matarafabaliya kun ma dugu dōw la. Sabu, a y'a jira k'a fō ko cē dōw bē yen, olu bē keleya u furumusow la sufē kalanyōrōtaako la, k'a sabu kē kalan nafa faamuyabaliya ye. A ko gēleya dōw fana ye kalandenw ka kalancoolo ni najoonabaliya ye. Sabu o bē kē sababu ye ka gēleyaba don karamōgōw ka

Sitan Goyita ni Worokiyatu Danbele ye kalansow bilasirabagaw ye “World Vision” ka maraduguw kōnō.

baara la, ka kalanden fana ka dōnniya segin kō. Kalansen minnu bē tēmē a kō, a tēna foyi faamu o la, wa karamōgō fana tēna segin olu kan ale kelen ye. O hukumu kōnō, karamōgōw ka lajini tē dōwēre ye kalandenw bēs lajelen ka kalanso matarafa ani ka na waati yēre la. Worokiyatu Danbele y'a jira ko gēleyaba fana bē denmisēnw ka kalan-kō la. N'u ye san kelen walima san fila kē kalan na, u ka kan ka dōnniya sōrō waati min, u bē taa tunga fē, n'o ye warininiyōrō ye.

An karamōgō Mamadu Mori Male, n'ale fana ye balikukalan kōlōsibaga dō ye “World Vision”

ka mara kōnō Duguwōlō sekiteri kōnōna na, (Duguwōlō komini, Kēmeni komini, Somaso komini ani Samabugu komini), ale ye kuma ta.

Mamadu Mori Male da sera kalan kōlōsibagaw ka gēleyaw ma, i n'a fō motoboli degun ani sirako gēleyaw, ni sufēmotoboliw n'a nōgōnnaw. O tēmenen kō, a da sera dugumōgōw ni karamōgōw cē gēleyaw ma. O tē dōwēre ye karamōgōw ka kalo 5 walima kalo 6 ladiyalifēnko kō. O ye gēleyaba don kalan-kō la. Ale ka mara dugu dōw kōnō, nōgōnfaamubaliya kera sababu ye ka san kelen kalankebaliya lase o kalandenw ma. A ko min ye kalan

*ka fasodenya be joyorō filan na.
Yali ce ni muso be se ka kene
fasodenya la wa ?*

Jamutēnēna Aminata Tarawele : Muso ka fasodenya, k'a fo k'o be ce ta jukorō, sariyaw kōnōna na, o te tijē ye.

Dijē seleke naani ka tonba min be yen, o ye sariyasun damadōw ta min b'a jira ko ce ni muso bē de ye kelen ye. U be min wele ko dijē bēe kunkankuma, o b'a la. Benkan min talen be ka musow ka gerēntē ni degunw kēlē o fana b'o la. Wa an yere ka sariyasunba, o y'a jira ko ce ni muso bē de ye mogoninfin kelen ye. N'i y'olu laje, i b'a dōn ko ni ce kera fasoden numan ye yorō min, muso fana be ke fasoden numan ye o yorō la. Wa u bēe de ye kelen ye sariya ni hakew la.

Jekabaara : Muso ni fasodenya, kalafili hukumu kōnō, yali aw ni politikitōnw nemogow ye nogon kumanogonya musow sugandiliko kan wa ?

Tarawelela Nana Sisako : Muso ni fasodenya in janiya sirtuma marisikalo tile 8 kanma, wele bilala politikitōnw nemogow bē ma. A fōra u ye u ka ciden bila ka na laje la walasa baara min waleyato fils nin ye, u ka jen n'a ye. O la politikitōn caman ka mogow nana. O kōrō ye k'u b'a dōn baara min be ka boloda.

Min ye musow demeni ye, k'u senkōrōdon, ne b'a dōn k'an demebagaw hakili b'u la. Sabu kabini lawale la a jirala ko muso ka soro ka dōgo ni ce ta ye. Soro te muso la, k'a be tugu a ce de la. O kōrō te k'an t'an joyorō fa de, nka a soro la an lamogogo fe ani an wolola ka na min soro dijē na. Wa sisan dijē be ka taa ne. Nin baara minnu bolodalen file, olu b'a jira ko muso ni ce, an be nogon dafa de : so kōnō, du kōnō, baarakoyorōw la ani jamana yere kōnō. Nin kōfē, an be na baara were boloda, min b'a jira togoda-la musow la, ko n'i b'a fe k'i kanbo kalafili la, joyorō nofē, i ka kan ka

min ni min ke, k'i laben sira minnu fe (ka wuli ka wari jini i yere ye...). O be na ni marisikalo tile 8 in temena.

Jekabaara : A jirala k'a fo ko muso ka netaa sira ka jan. Muso ni fasodenya in na, joyda be muso ka netaa la wa ?

Jawarala BintuKulubali : An be se ka muso deme a ka netaa la sabu n'i y'a men fasodenya fo seben dōw ka ke i bolo, i n'a fo woloseben, karadante, ani furuseben. I k'a dōn ko n'olu t'i bolo, a be se ka geleya don i ka ko caman na. Bari ko caman be faso kōnō, e te se k'o ke, i n'a fo kalafili, wali ka yaala lafiya la i faso kōnō. Wa seben nafa te se ka fo ka ban. A tun be ta musow ko kan de. Togodalamusow tun te se ka seben ta yorō la, a nafa tun te nefō u ye. Nin bēe de y'a to ninan, musow togoladon kerenkerennen in tara k'a nesin fasodenya ma.

Jekabaara : Welekan jumen b'aw bolo k'a nesin Mali musow ma ?

Tarawelela Nana Sisako : Musow, n'aw bangera, woloseben ka tige den na. Muso minnu be furu la, furuseben ka ta u la, u ka furuseben jini, minnu bēna furu, u k'u jija furuseben ka tige u la, bari muso n'i be furu la, ni furuseben t'i la, i be fu de kunna. Musow a ye bo, an ka sebenko k'an kunkōrōko ye. An ka nafa b'o de la.

Jamutēnēna Aminata Tarawele : Muso ni woloseben t'i bolo, i te se ka karadante soro. Ni karadante dun te mogō bolo, i be dunanya minē kōnō, i fajamana kan. Wa i te se ka taama lafiya la jamana fan bēe fe.

Jawarala Bintu Kulubali : Musow, an ka da nogon na. An ka ke nogon fe. Wa ni muso min y'a kanbo kalafili la, joyorōjini na, an kana k'o jugu ye. An kana o tigi ka gundow bōrōtō. Musow, n'an y'an bolo di nogon ma, an ka netaa be nogoya.

"Don bēe n'a dugujekan don"

Kunu temena, bi sera, sini be Ala bolo. Tiye don, Ala ka donw ka ca. U bōlen be nogon fe nka kelenw te. O koson, hakilinuman-tigiw ko "don bēe n'a dugujekan don". O ye tijē ye. O bēe n'a ta, a' y'a to an k'an kōfile. An k'an kōfile an benbaw la. Olu ka nēnamaya kōnō, u siranna fēn saba de ne :

A fōj, u siranna nkalontige ne. Nkalon tun be hōrōnya don bogō la. Maa min tun mana ke nkalontigela ye, mogosēbekuma te fo il ye wa i te don bulonba kōnō.

A filanan, an benbaw siranna jeneyā ne. Maa tun te fadento dun abada. Ni maa min tun yera o walejugu la, i te don bulonba kōnō, wa dugu maasebekuma te fo i ye.

An benbaw siranna fēn saban min ne, o tun ye sonyali ye. An fe bamananna, sonyalikia be jate maa nēngonciw de fe. Olu te wele bulonba kōnō, wa dugu maasebekuma te fo u ye. Nin kelen kelen tun be hōrōn faga.

Nka bi dun ? Nin walejugu sabaw kera anw ka nēnamaya sinsinbere fōj ye, wa an be waso n'u ye fana..

An be nkalon tige para k'an kali a kan.

An be fadento dun para fo k'an minen saani. An ka seli don, wa an b'a da kene kan.

An be sonyali ke k'an ka den-baya labalo n'a ye, hēre be si wa a be tile.

Mun tora sa ? An ka hōrōnya dulokiba bo an kan na sa ! A banna.

Jaga nkalontige, jeneyā sonyali te hōrōn faga bilen. Ne tun ma o dōn dēre.

Ala k'an sōn hakilinuman na, o k'i soro hakilinuman-tigiyā la dēre. Aw k'an ben.

**Idirisa Saké
Jamana Soro**

BAMANANYA TE KOLANKOLON YE

Daban komini kibaruya

Daban ye dugu ye min be Negela kubeda fe, Kati kafo kono, Kulukoro mara la. Daban ni Bamako ce ye kilometere 105 ye kejekayanfan fe. Daban komini ye dugu 10 faralen ye noggon kan ka ke kominiiba kelen ye, min jama hake be se maa 8 036 ma, n'olu ka baara fanba jesinnen be senne ni baganmara ni nakobaara ma, ka fara jagomisenniw kan. Jekabaara sebennikela do ye taama ke Daban kono walasa ka kunnafoni jorjow jini a komini kan. O siratige la, an ni Daban komini méri Mamari Bajan Taraweles ye noggon kumajogonya.

Jekabaara : Mamari Bayan Taraweles, e ye Daban komini méri ye, sababu jumen nana n'a ye ni jama ye danaya ta k'a da e kan k'i ke Daban komini nema ye ?

Mamari Bajan Taraweles : Sababu min nana ni ne ka mériya ye, o soro kalafiliw senfe minnu kera mekalo tile 2, san 1999nan waati la. O senfe, politikiton saba (3) de jera ka kalafili gintanw ke noggon fe n'olu tun ye : "ADEMA", "PARENA" ni "CDS" ye.

O siratige la, ADEMA jama ayara ni tow ta ye. O kelen, ADEMA mogow ni dugumogow a ka danaya da ne kan ka n ke komini méri ye.

Jekabaara : Mamari Bajan Taraweles, sanni e ka ke Daban komini méri ye, yali e tun be baara jumen ke ?

Mamari Bajan Taraweles : Sanni ne ka ke méri ye, n ye nansarakalan ke fo ka se san 11nan ma. N ye cemancekalanjala kunfolo je min ke ka n to cemancekalanso san filanan na, Asikiya Mohamedi togola kalansoba la, n ye kalan bila pewu ka tungafetaa sira mine ka n kunda Konowari kan, ka san duuru ke yen., k'a ta san 1985nan la ka n'a bila san 1990nan na. N taara ka danaya min to ne ni sigida maaw ce, u y'o de lakuraya ni ne sugandili ye ka ne ke méri ye.

Jekabaara : Mamari Bajan Taraweles, méri dayeleli ni bi ce, aw ye baara jumen ke komini

kono ni maa be se k'i bolo sin olu la ?

Mamari Bajan Taraweles : Daban komini te kominiiba ye, wa a ka soro ka dogo kosebe. O hukumu kono, an y'an ka baara kunfolo jesin kalanko ma. KerenKerennenya la, lakolikalan. Sabu, o kalansow caman b'an bolo, nka karamogoko geleya b'an na. O siratige la, an ye karamogoko dwo ta ka bila Daban kalanso ni Marakadugu Sirakoro kalansow la. O temenen ko, an ye minen dwo bila komini musojiginso fila kono, n'olu ye : Daban musojiginso ni Marakadugu Sirakoro musojiginso ye ka fara meri yere baarakeminew kan. Min ye komini dugu tow ye, an ye hakilina dwo ta ka jesin dugu fila ma i'n'a fo an ye Sirakorokaw ta ke cogo minna, n'o ye minen dwo bilali ye olu ka musojiginso kono. O siratige la, an be ka deme jini Bulukukaw ni Buwalakaw ye, walasa ka baara do fana ke olu ka yoro la.

Jekabaara : Mamari Bajan Taraweles, politikiton minnu be Daban komini kono yan, yali ben be u ni noggon ce wa ? O ben kelen de b'aw n'aw kerefe kominiw fana ce wa ?

Mamari Bajan Taraweles : Politikiton saba (3) minnu be Daban komini kono yan, ben ni kelenya be an ni noggon ce. Min y'an ni an danbokomini ce ye, n'olu ye Jiwoyo komini, Nciba komini ni Cribugu komini ye, kabini mériw sigira, an ye noggon

faamu taama do ke komini kofolen ninnu kono walasa an ka se ka ja k'an bolo di noggon ma cogo min kominiw ka jekabaara taabolo dwo kan. O hukumu kono, an ye hakilina folo min ta, o kera ka kominiw baara ke taabolo kelen kono. Min ye kominiw ni noggon ce jamabaaraw ye, an ye baara saba noggonna boloda. Olu ye :

- Kati ni Daban ce siraba baa-rali ye ka teme Jedugu fe

- Npon (sen) joli Daban ni Falaje ce

- Bayabugukaw ka jitonyoro labenni

Ninnu ye jekabaara bolodakenw ye Nciba komini ni Daban komini fe, ben ni noggonfaamu ni kelenya kono.

Jekabaara : Mamari Bajan Taraweles, komini te yiriwa baara ko. Yali e ka kominikonomogow ka magan sinsinnen be mun ni mun kan ?

Mamari Bayan Taraweles : Ne ka kominikonomogow ka magan sinsinnen be fen minnu kan, olu ye tigasene, nosen, kocrisene, baganmara, semara ani nakobaara ye. O hukumu kono, ni jikogeloya te kosa in na, nin senefen kofolen ninnu bee lajelen kelen kelenna do tun be soro anw ka komini kono yan. O bee n'a ta, an be waati min na i'n'a fo sisani, an ma jigilatigeba soro o la folo bawo an ye deme jini demejekuluw fe nin maganw kebaga ninnu demeni kanma. Nka an ma jaabi soro u bolo folo

Min y'an ni dèmejekulu ka bolo-djögöma ye, an ka komini kōnōmōgō minnu sigilen bē Faransi, n'olu ka jekulu tōgō ye ko "Fasokanu", an n'olu bolo bē njögōn bolo dème siratigé la. U ka nali min kéra an fē yan, an jera ka sigi ka geleya dōw dajira njögōn na, min bē ka kominikōnōmōgōw si u nēna kosebē. O geleyaw ye : sirako, jiko ni dōgotorōsoko ye. O temenén kō, min ye dugukoloko ye, o tē feereli dakun na anw ka komini kōnōfō. Min ye komini yere nafasōrōfēnko ye, n da sera senefen minnu ma olu de ye kominijama ka nafasōrōfēnw ye. Min y'a dugujukōrōfēnko ye, an dalen b'a la k'o bē sōrō an fē yan.

Jekabaara : Mamari Bajan Taraweles, komini tē baara ni nafolo tē. Aw jigi bē nafolo jumen kan min bē se ka aw dème komini baarali la aw ka fanga waati in kōnō ?

Mamari Bajan Taraweles : An jigi dalen bē nafolo doonin kan bawo an ye san 2000nan baarakenafole jatemine. O taar'i jo sefawari miliyon kōnōntōn ani dōrōme baa kēmē ni bi seegin, ani kēmē fila ni bi saba ni woɔrō (d 9 180 236) la. Nisongo ni sugukōnōsaalen minetaw ni gofērenaman ka dème mana fara o kan, a ka ca Ala fē, an bē se ka doonin ke n'o ye.

Jekabaara : Mamari Bajan Taraweles, waati dō la, gofērenaman ye dème ke ka nēsin Mali komini 701 kelen kelenna bēs lajelen mēriw n'u ka konseyew ma, ka fara jama min ye danaya d'u kan, an bēs k'an bolo di njögōn ma walasa kominiw yiriwalibaara bē se ka sira sōrō bawo n'i y'a mēn komini, jama faralen de don njögōn kan. O hukumu kōnō, komini jama ka kan k'a fanga fara mēri n'a ka konseyew ta de kan walasa komini yiriwalibaaraw bēs lajelen bē sabati.

Mamari Bajan Taraweles : Daban komini y'a niyōrō sōrō a la. Anw ye sefawari dōrōme 2 134 300 ni doonin sōrō. O wari sōrōlen, an ye minen dōw san (tabaliw, sigilanw, sēbennikemansin kelen ani moto kelen min bē se ka taama njögoya meri baarakelaw ma) ka bila meri yere baara kanma. An ye dōw fana san ka bila an ka komini musojiginso kōnō.

Jekabaara : Mamari Bajan Taraweles, baara mana ke cogo o cogo, a geleyan tē. Yali geleya jumenw bē aw meri baarakelaw kan tigitigi aw ka komini kōnō ?

Mamari Bajan Taraweles : Geleya fēn o fēn bē anw kan an ka baara siratigé la, o ye kominikōnōmōgōw yere ka faamuyabaliya ye doonin. Ka d'a kan, fēn min ye mogow magonēsēbenko ye, i n'a fō sayasēben, wolosēben ni furusēben n'a njögōnnaw. Olu tali ma don ba la an ka kominijama fē fōlō k'a sabu ke a nafa dōnbaliya ye. O temenén kō, waribō ka gelēn mogow ma. N'i y'a jatemine, komini dun tē baara a kōnōmōgōw kō abada. O siratigé la, an ka taa-maw senfē, an b'a kunnafoni da maaw tulo kan walasa u k'a faamu ko komini yiriwali tē nēsōrō cogoya si la n'a kōnōmōgōw ma u bolo di njögōn ma ben ni kelenya ni kotojōgontala kōnō. Min ye balikukalanko ni kunnafoniko ye, o sinsinnen tē an fē yan fōlō. Nka an bē yōrō min na i n'a fō bi, an kelen bē ka feere caman boloda walasa balikukanlan bē sira sōrō an ka komini kōnō.

Jekabaara : Mamari Bajan Taraweles, kōrōfōkunse la, welekan jumen b'i fē ?

Mamari Bajan Taraweles : Welekan caman tē n bolo. N bē min lase Mali komini 701 kelen kelenna bēs lajelen mēriw n'u ka konseyew ma, ka fara jama min ye danaya d'u kan, an bēs k'an bolo di njögōn ma walasa kominiw yiriwalibaara bē se ka sira sōrō bawo n'i y'a mēn komini, jama faralen de don njögōn kan. O hukumu kōnō, komini jama ka kan k'a fanga fara mēri n'a ka konseyew ta de kan walasa komini yiriwalibaaraw bēs lajelen bē sabati.

Yusufu Fane
Jekabaara ka ciden
Daban (Négela)

Daban kēs tariku

Daban ye dugu ye min bē Negela kubeda fē Kati kafo kōnō, Kulukōrō mara la. A ni Bamako ce ye kilometere 105 ye kēnēkayanfan fē. Kabini nansaraw ma se an fē farafinna, Daban tun ye kelemasadugu ye, wa cefarindugu fana tun don. O cefarinw tun bē balo maa werew ka nafolo de la. Sabu sōrō tun mana ye dugu minnu kōnō, Dabankaw tun bē wuli ka taa bin olu kan k'u bolofēnw n'u ka nafolomuguw ce ka taa n'olu ye. Jekabaara sēbennikela dō ye taama ke daban dugu kōnō walasa ka kunnafoni jōrōnōw sōrō Dabankaw ni tubabuw ka kele nacogo kan. An ye kunnafoni minnu sōrō a ko kan, olu file :

Waati min nansaraw bē don an fē yan, u donna ni jago sira de ye, i n'a fō an y'a mēn cogo min na. O hukumu kōnō, tubabu jagokela njēmaa dōw wulila ka bō Senegali k'u kunda an ka jamana kan, n'o bē wele bi ko Mali. U selen Kita, u ye ba tige yen ka don fuladugu jamana kungo kōnōna fē ka taa. Nka, o waati y'a sōrō dugu tē Kita ni bawulen ce. Tubabuw ye ba tige yen k'u kunda Belēdugu kan. U sera dugu fōlō min na, o kera Jiburula ye. Yenkaw taara mogō ninnu kofō Daban Naba n'a ka mogow ye; ko jagokela dōw bē ka tēmē, k'olu bolominēnwa ka ca. O kuma fōra yōrō min, Daban Naba Taraweles y'a dōgōkē Mōribu wele k'i kanto ke : "Jula dōw kofōlen bē an ye bōlōfēnw ka ca, a' ye taa bin i kan k'u ka fēnw minē ka na n'u ye." Mōribu y'i kanto Naba ma ko : "N kōrō, fēn min njekun mana i je, i kan'a to a kōkun k'sōrō". Naba y'i kanto ko : "N dōgō, i bē n je n sōrōfēn na wa ?

"Mɔribu y'i kanto Naba ma ko : "N kɔrɔ, o tuma i bɛ n ka jitɔya fo n ye wa ? N'o don, an bɛ taa u nɔfɛ". Daban cefarinw wulila ka tubabuw nɔminɛ. U selen Negela, yenkaw y'a f'u ye k'u temena ka taa Jinina. O fɔlen, dabankaw temen'u nɔfɛ ka t'u sɔrɔ yen k'a jini dugutigi fe, k'u b'a fe ka bin tubabuw kan. O kɔrɔ nɔfɔlen dugutigi ye, o y'i kanto ko :"Dunan min mana tile i ka dugu kɔnɔ, i kan'a to fɛn k'a sɔrɔ cogoya si la." Jininakaw ye tubabuw bilasira fo yɔrɔ jan. O kelen, dabankaw sɔrɔla k'u nɔminɛ ka taa kun u la Diyo dugu donda la. U ye mɔgɔ ci Diyo dugutigi ma k'a jini o fe ko dunan dɔw b'a ka dugu donda la, k'u b'a fe ka bin olu kan. Dugutigi k'u ma ko :"O te baasi ye, nka a' y'a to u ka teme dugu la fɔlɔ." O kuma fɔlen, dabankaw nisondiyara kosebe. U ye tubabuw surukutaama fo ka se Diyo faraba da la. U selen yen, u ni tubabuw ye katabanaani ni sola-seegin woɔrɔ ke. Cenintulon diyara bamanan na. Tubabuw ye dugumasaara ce. O kelen, dabankaw ye tubabuw bolonew bɛe ce ka Daban segerɛ. U selen Daban, Mɔribu Tarawele taara fɛnw dantige Nabajan ye, ka sɔrɔ ka t'u ton Daban fereba cemance la. Nin waleya in kera san 1882nan waatiw kɔnɔ. O sanji 119 ye ninan ye. Nka, N balimaw, bamananw b'a f'u ka nsaana do la ko :"Wulukelé kɔdonnen t'a bannen ye." Tubabuw ye mɔgɔ fila ci ka t'a fo Daban Nabajan ye ko k'u bolofenw bila ka na. O kuma fɔra Naba ye tuma min, a y'a dɔgɔkɛ Mɔribu wele ka kɔrɔ in nɛfɔ a ye. Mɔribu y'i kanto ko :"N kɔrɔ, nin fɛn ninnu sɔrɔla mugusisi min na, o mugusisi kelen de bɛ se ka taa n'u ye. N'o te, fo n'a bɔra dugu kuncɛ fe, nka a te bɔ a da fe abada." Nin kuma fɔlen, tubabuw ka cidenw seginna ka n'o nɛfɔ u ka nɛmaaba ye n'o tun ye Zenerali Galiyeni ye. O kɔfɛ, u ye ciden

fila wɛre bila ka t'a jira u la ko kɛle ma ni. Nka o bɛe n'a ta, bamanan ma bɔ a kan kan abada. Sabu la, o waati, u tun t'a fo k'a finnen ka tila k'a fo k'a jelen. Wa u nɛn tun te nkorocekɔrɔ ta ye fana. O kɔfɛ, tubabuw ye ciden sabanan bila ka taa Daban. Olu ye cikan fo yɔrɔ min, bamananw ye kelen minɛ k'o da k'o kantigɛ, ka tɔ kelen bila ka t'o nɛfɔ u cibagaw ye, ko ni saya t'u ma, olu dabankaw tolito don. O cikan fɔra Zenerali Galiyeni ye tuma min, a y'i kanto ko :"Ko tɛna nɛ min ko, a na k'o ye." A n'a ka jama sɔrɔla k'u laben ka Daban segerɛ. U sera yen ka bɛn kardin do ma, feburuyekalo tile 21 san 1883nan. O don kelen, tubabuw ni dabankaw karila nɔgon na, tiga ma dɛse a na la, tubabuw ye dugu bila i n'a fo bo b'a la. O duguje Nteneñ, feburuyekalo tile 22, u ye nɛre nɔɔni, tulobilenninw m'a fiye ka fofa b'a la. O don, suw cayara ni nɛnamaw ye tubabuw ka fan fe. Nka hali dimɔgɔ minjoli ma bɔ dabankaw la. Su kolen, Zenerali Galiyeni n'a ka jama ye dugu bila ka t'u dagayɔrɔ la. Sanni dugu ka je, a y'a ka yɔrɔjanfɛfɛnfilɛlan d'a nɛ na ka dugu mafile. O y'a sɔrɔ dugu dasiri kelen bɛ ka dugu datugu. N'u ye mugu ci, ni kise ma pan dugu kunna, a bɛ dɛse a ma. O y'a sɔrɔ u ye tile fila min kɛ kɛle la, didenw tun bɛ bɔ dugu dasiri dagayɔrɔ la ka na fara dabankaw kan ka tubabuw kɛle. N'u ye tubabuw ka kɛleden fɛn o fɛn cin, olu bɛe bɛ sa. Dabankaw ka fo la, Zenerali Galiyeni ye dugu dasiri y'a dagayɔrɔ la a ka yɔrɔjanfɛfɛnfilɛlan na, ka taa s'a ma ka dugu jini a fe. O siratigɛ la, dugu dasiri y'i kanto Galiyeni ma ko :"Ala ye dije di maa minnu ma, dugu kelen kana a fo k'i b'olu kankɔrɔbɔ. A' ye taa dugu tijɛ, nka a' kan'a jugutijɛ." O kuma fɔra Zenerali Galiyeni ye yɔrɔ min, Galiyeni n'a ka jama jiginna dugu kan tarata,

Feburuyekalo tile 23 san 1883nan, ka Daban fan kelen ci ka jɔn caman minɛ, ka maa see-gin faga. O maaw tun ye : Naba Tarawele, Cekura Tarawele, Mɔribu Tarawele, Mamarijan Tarawele ani dɔwɛrew, minnu tun ye cefarinbaw ye. Min ye tubabuw ka fan ye, Zenerali Galiyeni yere n'a ka cedew caman tora taratadon Feburuyekalo tile 23 cenintulon na Daban dugu ni kɔrɔnyanfan ce, kulunin kere la. Tubabu to buruburu minnu tora kɛle kɔ, olu y'u kunda Sunjebugu kan, o min ye Daban buguda dɔ ye. Yen dugutigi ye tubabuw lafa to la ka jigin u kan kosebe, u y'a fusaya ni taama ye. Ni kɔsa in na te, tubabuw tun bɛ Sunjebugu wele ko dugu juguin, ka da u ka waleya kan.

Yusufu Fane

Jekabaara

Jamana kunnafonisɛbenw taabolokuntigi

Cegum Bubeyi Mayiga Labolikuntigi

Tumani Yalam Sidibe SebennekuluKuntigi

Yusufu Jalo Sebennekulu

Yusufu Fane Yusufu Jalo

Tumani Yalam Sidibe Fanta Kulubali

Bakari Sangare Demejogonw

Fanta Kulubali Bakari Sangare Niegew kəbagwa

Nuhun Madani Tarawele

Ko Banun Baarakənjogonw

Makoci-SNV-OCED-World Wision-Ofisi Nizeri-Ofisi iri-Tonus-OHVN Hake bota

11000

Batakisira : 2043

Negjurisira : 29 62 89

Jamana baarada-Seki zeyedi togola sira-Hamudalayi kin -Bamako